

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Крачун Андрій Анатолійович

**МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ АТО (НА
ПРИКЛАДІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ)**

Спеціальність 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
магістерської роботи на здобуття кваліфікації магістра

Миколаїв – 2019

Магістерська робота є рукописом

Робота виконана в Інституті державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Науковий керівник: Кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління й педагогіки Інституту державного управління ЧНУ імені Петра Могили **Малиновська Наталя Леонідівна,**

Рецензент: кандидат політичних наук, доцент кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили **Дерега Віра Володимирівна**

Захист відбудеться 25 березня 2019 р. о 10 годині на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, Акіма, 2 (1 Воєнна, 2).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою : 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Автореферат розісланий 15 березня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, с.н.с.

С.В.Полякова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Збройний конфлікт на сході України на весні 2014 році значно розширив сферу дії системи соціального захисту. У зв'язку із цим, з'явилася крайня необхідність, забезпечити осіб, які служили в зоні антитерористичної операції (нині Операція об'єднаних сил), гідним соціальним захистом з боку держави.

Сьогодні тема соціального забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України є досить актуальною. За умов щоденного ведення гібридної війни з РФ на сході України важливим залишається питання належного соціального захисту військовослужбовців та інших осіб, які беруть участь у захисті державного суверенітету України. Низька увага до основних питань соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей призводить до зниження соціального рівня військовослужбовців та членів їх родин, невиконання задекларованих стандартів та відсутність послідовної і чіткої політики формування соціальних норм, що може привести до низької боєздатності Збройних Сил, відсутності активності в їх фаховій підготовці та зниження моральних якостей.

У зв'язку із запровадженням нової Воєнної доктрини України, підписанням угоди про асоціацію з Європейським Союзом, проведенням на території України Антитерористичної операції – значним пріоритетним напрямком є належне соціальне забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та приведення існуючих механізмів відповідно до стандартів ЄС та НАТО.

Згідно із законодавством України соціальне забезпечення учасників АТО поєднує у собі комплекс заходів, спрямованих на вирішення матеріального забезпечення, що здійснюється та фінансується за рахунок коштів як державного бюджету, спрямованих безпосередньо на Збройні Сили України через Міністерство оборони України, так і за рахунок коштів, затверджених у кошторисі Міністерства праці та соціальної політики України, а також місцевих

бюджетів з урахуванням наявних пільг для різної категорії військовослужбовців та членів їх сімей (участь в бойових діях, отримання інвалідності, ушкодження здоров'я, поранення чи загибель військовослужбовця).

Мета дослідження – здійснити аналіз сучасного стану вирішення проблем соціального забезпечення учасників Антитерористичної операції на прикладі органів місцевого самоврядування, визначити основні напрямки соціального забезпечення цієї категорії осіб та запропонувати конкретні заходи із удосконалення цієї системи.

Об'єктом дослідження є сучасна система соціального захисту учасників АТО.

Предмет дослідження – специфіка надання соціального захисту учасникам АТО органами місцевого самоврядування.

Завдання дослідження:

1) вичленити основні елементи соціального забезпечення учасників АТО на прикладі органів місцевого самоврядування та їхнє місце в системі соціального захисту України;

2) дослідити етапи формування системи соціального забезпечення і правового захисту учасників АТО;

3) показати основні проблеми соціального забезпечення учасників АТО на Донбасі;

4) намітити перспективи та шляхи покращення соціального забезпечення учасників АТО.

Методи дослідження: теоретичні – опрацювання нормативних актів та літературних джерел для осмислення системи соціального забезпечення військовослужбовців, узагальнення для систематизації і рубрикації зарубіжного досвіду з даної проблематики, мисленнєвого експерименту, соціального теоретизування; емпіричні – соціальне спостереження, опитування, соціометрія.

Наукова новизна: запропоновано систематизувати нормативно-правові акти у сфері соціального захисту учасників АТО та членів їх сімей. Наведено

конкретні приклади відповідності нормативно-правових актів запропонованій класифікації. Сукупність проаналізованих нормативно-правових актів та норм, спрямованих на соціальний захист учасників антитерористичної операції, формують правовий механізм державного управління зазначеними суспільними відносинами.

Експериментальна база дослідження – Миколаївська міська ради та її виконавчі органи.

Апробація результатів дослідження. Всеукраїнська науково-методична конференція «Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів» (м. Миколаїв, 12-17 листоп. 2018 р.)

Публікації.

Крачун А. – Проблема соціального захисту учасників АТО / А. Крачун // Могилянські читання – 2018. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та релігійний аспекти: зб. Тез доп. XXI Всеукр. наук.-метод. конф. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів. [м. Миколаїв, 12-17 листоп. 2018 р.] / - Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – С. 72-75.

Теоретичну основу роботи склали нормативно-правові акти та літературні дані із даної тематики. **Практичне значення** полягає у всебічному дослідженні системи соціального соціального захисту учасників АТО (на прикладі органів місцевого самоврядування) та наданні рекомендацій з його удосконалення.

Структура магістерської роботи. Робота складається із трьох розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел (76 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи складає – 86 сторінок, з яких 79 сторінок – основний текст.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі подано загальну характеристику досліджуваної теми, обґрунтовано актуальність магістерської роботи, сформульовано мету, завдання досліджень, методи дослідження та практичну завдання отриманих результатів, подано інформацію структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади соціального захисту учасників АТО**» досліджено нагальні питання соціального захисту учасників АТО, визначено, що політика держави у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції включає забезпечення їх адаптації та психологічної реабілітації, забезпечення санітарно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, забезпечення житлом ветеранів війни, надання їм освітніх послуг, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються з військової служби, інших учасників антитерористичної операції та осіб, звільнених з військової служби, організації їх поховання.

Перед державою постає важливе завдання, а саме: проведення аналізу теперішнього стану проблем забезпечення соціального захисту учасників АТО та розробка пропозицій щодо усуненню недоліків і прогалин в чинному законодавстві України.

Соціального забезпечення військовослужбовців ЗС України має на меті вирівняти соціальне становище цієї категорії осіб відносно до інших членів суспільства, а також встановити додаткові гарантії, пов'язані з високим ризиком ушкодження здоров'я чи загибелі, внаслідок участі в бойових діях чи військових конфліктах.

Досліджено, що соціальне забезпечення полягає в безпосередньому наданні державою в особі Міністерства оборони України виплат у грошовій та натуральній формі військовослужбовцям, які мають на них право, надання медичної допомоги та забезпечення житлом. Соціальне забезпечення військовослужбовців ЗС України має власні ознаки, джерела формування,

умови та форми здійснення, а також суб'єктів, які отримують такі соціальні види забезпечення.

Серед ознак соціального забезпечення учасників АТО виділено наступні:

1. Джерело фінансування – соціальне забезпечення військовослужбовців здійснюється виключно за рахунок коштів Державного бюджету України, виділених для Міністерства оборони на відповідний рік;

2. Суб'єкти, які підлягають забезпеченню – коло цих осіб установлюється залежно від конкретних видів забезпечення (військовослужбовці за контрактом, військовослужбовці строкової служби, мобілізовані та інші);

3. Умови надання забезпечення – право на той чи інший вид забезпечення встановлюється для визначених категорій осіб при настанні відповідних обставин, указаних у Законі України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також інших нормативно-правових актах;

4. Мета надання – переслідується певна ціль забезпечення (щомісячне забезпечення військовослужбовця грошовим забезпеченням, речовим тощо).

Визначено, що поняття соціального забезпечення учасників АТО є певним видом державного соціального забезпечення, спрямованого на матеріальне задоволення законодавчо визначених потреб цих осіб, обумовлених особливостями їх професійного та соціально-правового статусу.

Основні елементи соціального забезпечення учасників АТО та їх місце в системі соціального захисту, досліджено особливості соціального та правового захисту учасників АТО та зроблено висновок, що в останні роки сфера соціального забезпечення учасників АТО зазнає певних змін, але такі зміни скоріше стосуються кількісної площини. Слід зауважити, що значна кількість прийнятих нормативно-правових актів у сфері соціального забезпечення військовослужбовців не зовсім відповідає рівню життя сьогодні та тим затратам (моральним, духовним, психічним, психологічним, фізичним), які військовослужбовці віддають, захищаючи свою Батьківщину від зовнішнього агресора.

Крім того, для покращення соціального становища та зацікавленості у військовій службі необхідно удосконалити соціальний захист військовослужбовців із урахуванням досвіду країн-членів організації НАТО. За наслідками порівняльного аналізу соціального забезпечення українських військовослужбовців із соціальними нормами особового складу збройних сил країн-членів НАТО переконливо доводить, що на відміну від Збройних Сил України, соціальні гарантії військовослужбовців держав Північноатлантичного альянсу перебувають на рівні, який може забезпечити належне існування особистості з урахуванням необхідних потреб її соціально-культурного розвитку. Також у більшості країн світу з високим рівнем економічного розвитку термін «соціальний захист» стосується цілого комплексу державних заходів, спрямованих на надання матеріальної допомоги військовослужбовцям, які перебувають на пенсії, захворіли, зазнали поранень чи втратили працездатність.

Отже, зроблено висновок, що обов'язком держави є створення та розроблення дієвого фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців з метою своєчасного визначення потреб та гарантування повноцінного захисту військовослужбовців Збройних Сил України на сучасному етапі розвитку нашої держави.

У другому розділі «**Механізм соціального захисту учасників АТО**» досліджено сучасний стан соціального захисту учасників АТО та визначено які організації та установи в Україні повинні займатися питаннями їх соціального захисту.

Визначено, що сьогодні надзвичайно важливою проблемою, яка вимагає всебічного вивчення, наукового обґрунтування і законодавчого забезпечення, є проблема проведення в Збройних Силах України зваженої соціальної політики. Саме цим зумовлена актуальність наукових досліджень у цій сфері. Передусім вирішення вимагають питання соціальної захищеності військовослужбовців і членів їх сімей. Тому у даній роботі досліджено процес проведення соціальної політики у Збройних силах України, проаналізована законодавча база з цього

питання, окреслені окремі недоліки проведення соціальної політики та вказано на їх причини.

Соціальна захищеність військовослужбовців та членів їх сімей стала важливою складовою зміцнення морально-психологічного стану особового складу Збройних сил України, що зрештою виявляється у підвищенні їх боєготовності та боєздатності.

На початку ХХІ століття соціальна захист визначалась як діяльність органів військового управління щодо розвитку та управління соціальною складовою Збройних Сил України з метою задоволення соціальних потреб та інтересів військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників Збройних сил України, а також підтримка, захист та соціальна реабілітація військовослужбовців та осіб, які звільнені зі Збройних сил України [10].

Соціальний захист у Збройних Силах України стала складовою частиною політики держави і почала будуватись відповідно до чинного законодавства України, визначених державою принципів, стандартів та нормативів.

Крім того, досліджено історію створення різних ветеранських організацій які почались із 2014 року, який був характерний тим, що різні громадські організації, окремі громадяни, які були активними учасниками подій на Майдані під час Революції Гідності, в більшості своїй пішли на фронт, створивши добровольчі підрозділи для захисту Батьківщини. Суто українські феномени добробатів і волонтерського руху під час найбільш гарячої фази відбиття російської агресії добре відомі і в нас в країні, і за кордоном. Практично одразу біло розпочато процеси інтеграції добровольців в регулярні силові структури – ЗСУ, МВС, НГУ тощо. Процес цей був логічним, однак він не був безболісним. Звісно, в ході перших ротацій певна кількість звільнених учасників цих добровольчих утворень за сукупністю причин мала певні проблеми із оформленням власного статусу учасника бойових дій. Ця проблематика виникла раніше, ніж її почали резонувати створені згодом громадські організації учасників АТО, зі складу, приміром, колишніх бійців штатних підрозділів Збройних сил України, МВС чи Національної Гвардії.

На сьогодні ж, можна впевнено казати, що не існує різниці, градації за якимись чітко визначеними показниками між ветеранськими організаціями, які були утворені колишніми військовослужбовцями Збройних сил або Національної гвардії України, та організаціями ветеранів добробатів, які прийняли участь в захисті України. Це стало наслідком, в тому числі, процесу інтеграції добровольців у регулярні силові структури.

На сьогодні якість ветеранських організацій визначається не тим, під ким вони знаходяться, яка їхня історія, яка була причина їх створення... А вимірюватись вона має показниками соціальних активностей, соціальних продуктів, які вони генерують для своїх членів як громадян України.

Досліджено процес створення Міністерства ветеранів було запущено в лютому 2018 року. Тоді парламентський Комітет у справах ветеранів, учасників АТО і людей з інвалідністю звернувся до Кабміну щодо створення профільного міністерства. А наприкінці лютого 2018 року Верховна Рада ухвалила звернення до Кабміну щодо створення нового відомства.

Також було досліджено як органи місцевого самоврядування у м. Миколаєві виконують свої обов'язки щодо соціального захисту учасників АТО.

Станом на листопад 2018 цей статус отримало вже більше 300 тисяч військовослужбовців, постійно у засобах масової інформації з'являється інформація про те, що військові, які служили в зоні АТО, місяцями ходять з одного кабінета в інший задля отримання посвідчення. Це свідчить про численні корупційні, бюрократичні перешкоди та повільні темпи надання статусу учасника бойових дій, які штучно ускладнюють процес отримання цього статусу.

Міська влада незмінно підтримує воїнів, які захищають цілісність та незалежність України. Соціальний захист учасників антитерористичної операції та членів їх сімей – серед пріоритетних напрямків діяльності міської влади.

У Миколаєві прийнята та діє Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції.

Вперше на 2017 рік у міському бюджеті заплановано 5 млн 205 тис. грн. на придбання житла учасникам АТО при додатковому пропорційному фінансуванні з обласного бюджету. 19 сімей учасників АТО покращать свої житлові умови.

З 2015 року у місті Миколаєві сім'ї учасників АТО було звільнено від квартирної плати. За весь період звільнено 909 сімей на загальну суму понад 393 тис. грн.

Проводяться щомісячні виплати адресної грошової допомоги сім'ям загиблих в АТО (1,5 тис. грн.). Так, у 2016 році 39 сімей загиблих учасників бойових дій отримали виплати на суму 1 млн 21 тис. грн. Щоквартально адресна грошова допомога виплачується 4 інвалідам I групи АТО із розрахунку 1 тис. грн. щомісячно. У 2017 році адресна грошова допомога по 2 тис. грн. одноразово виплачується 42 учасникам АТО, інвалідам II-III групи.

Крім того, виплачується грошова допомога на виготовлення технічної документації проекту відведення земельних ділянок для індивідуального будівництва. В 2017 році 16 учасників АТО отримали по 1 тис. грн., в 2016 році таку виплату отримав 131 учасник АТО, в 2015 році – 230. Розглядається можливість у 2018 році проводити виплату грошової компенсації замість надання земельних ділянок.

В рамках Програми соціальної підтримки учасників антитерористичної операції пройшли оздоровлення 310 осіб.

Відповідно до міської програми оздоровлення дітей протягом двох років послуги оздоровлення отримали 336 дітей осіб, визнаних учасниками бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції.

Військовослужбовці – учасники АТО безкоштовно отримують кваліфіковану медичну допомогу. Станом на вересень 2017 року, в закладах охорони здоров'я міста отримали медичну допомогу 3 тис. 774 військовослужбовці – учасники антитерористичної операції та члени їх сімей.

За консультативною спеціалізованою допомогою звернулося 1 тис. 816 військовослужбовців, проведено 3 тис. 658 профілактичних оглядів. Протягом 2017 року за підтримки міської влади додатково виділені 500 тис. грн. для забезпечення пільгових категорій населення, в тому числі учасників АТО, зубопротезуванням.

Департамент економічного розвитку Миколаївської міської ради розробив комплексний проект «Нові можливості адаптації внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО у громаду м. Миколаєва» та подав його на участь у конкурсі в рамках грантового проекту, який реалізується Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України за підтримки Світового банку. Сума для реалізації проекту складає близько 390 тис. доларів та включає реалізацію заходів з працевлаштування, психологічної підтримки, охорони здоров'я тощо. Грантова заявка пройшла 2 етапи відбору, увійшла до 20 рейтингових проектів (із 77 заявок) та знаходиться на розгляді Світового банку.

Миколаївською міською радою 23.12.2016 було схвалено міську Програму соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей.

Програма – це комплекс заходів, що здійснюються на місцевому рівні з метою підтримки громадян, яких направлено в зону проведення антитерористичних операцій, та членів їх сімей, соціально-побутових питань осіб, які брали участь у проведенні АТО та членів їх сімей, а також членів сімей, загиблих під час здійснення АТО.

У третьому розділі висвітлені перспективи системи соціального забезпечення учасників АТО.

Досліджено, практику соціального та правового напрямків соціального учасників АТО. Сформульовані наступні особливості системи соціального захисту в ЗСУ: 1) поширюється не тільки на особу військовослужбовця, але і на соціальне забезпечення членів його сім'ї, і продовжується і після відправки його в запас (відставку); 2) спрямована на стимулювання добросовісної служби

та компенсацію законодавчого обмеження ряду їх загальнодержавних прав та свобод; 3) закріплено законодавчо норм права на загальнонаціональному та місцевих рівнях; 4) фінансується виключно за рахунок коштів бюджету; 5) забезпечується головним чином за рахунок грошової допомоги.

Визначено функції системи соціального захисту учасників АТО аналогічні функціям системи соціального захисту населення, але мають свою специфіку, яка зумовлена особливостями праці та соціально-трудових відносин у структурі військових сил. Системою соціального забезпечення військових служб виконуються наступні функції.

1. Економічна функція полягає у створенні умов для формування спеціальних фондів ресурсного забезпечення заходів щодо соціального захисту військовослужбовців.

2. Відтворювальна функція забезпечує військовикам обсяг потреб матеріальних благ и услуг, який є достатнім для розширеного відтворення їх робітничих сил.

3. Інтегративна функція – співвідношення інтересів членів сімей військовослужбовців та інтересів військової служби.

4. Стимулююча функція забезпечує вирішення питань мотивації різним видам військової праці, створює умови для забезпечення національної безпеки держави шляхом надання комплексу соціально-економічних вигод та гарантій для «особистісного чинника» бойової готовності військ.

Заслужує спеціального дослідження і питання про підвищення ефективності діяльності військових комісаріатів в справі державного забезпечення осіб, звільнених з військової служби. Не виключено, що знадобиться спеціальний закон, який по-новому визначить їх статус, права і обов'язки по вирішенню на місцях питань соціального захисту військовослужбовців. Звичайно ж, військові комісаріати повинні мати і більше прав.

Не менше гострою є проблема виділення достатніх фінансових і матеріальних ресурсів для забезпечення реалізації соціально-економічних прав, передбачених особам, звільненим з військової служби згідно законодавства.

У ході даного дослідження зроблена спроба:

порівняльного аналізу переліку прав і пільг у осіб, звільнених з військової служби;

поглибленого вивчення правової практики обігу осіб, звільнених з військової служби до судових органів з питань захисту своїх прав;

вироблення рекомендацій по розробці програми з підвищення ефективності захисту прав військовослужбовців;

дослідження особливостей правового статусу і необхідності розвитку системи пільг для учасників АТО і т. ін.

Запропоновано шляхи покращення соціального забезпечення військовиків та учасників АТО у 2018-19 роках.

Особливо приділено увагу на важливості підвищення рівня грошового забезпечення та грошової компенсації родинам військових, які загинули на передовій, та пораненим бійцям. Крім того, відзначено важливість грошової компенсації сім'ям військових, які загинули на передовій, і пораненим захисникам. Також, висвітлено важливі ініціативи Уряду України, щодо покращення матеріального забезпечення учасників АТО, а саме: підвищення пенсій військовослужбовцям визначатиметься новим законом про пенсійне забезпечення. Цим законом – законом про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування – пенсії військовослужбовцям не регулюватимуться. Наступний законопроект у рамках пенсійної реформи, вже 2-го етапу, визначатиме пенсійне забезпечення військовослужбовців, до якого ми приступимо в жовтні місяці 2017 року.

І досліджено соціальні проблеми учасників АТО на основі опитування військовослужбовців однієї з військових частин міста Миколаєва. В ньому взяли участь офіцери, прапорщики, солдати, які проходять службу за контрактом, солдати строкової служби, цивільні службовці (загалом 100 осіб).

Головний вектор соціального розвитку Збройних Сил учасники опитування вважають забезпечення в повному обсязі та своєчасності реалізації соціальних гарантій, встановлених законодавством для військовослужбовців, цивільного персоналу, громадян, звільнених з військової служби членів їх сімей (67% опитаних). Вхідження у ряд кращих армій світу про основні показники соціального розвитку в якості цільового орієнтира розвитку стратегії назвали 64% учасників опитування. 24% опитаних вказали за орієнтир створення умов для розвитку соціального потенціалу Збройних сил у довготерміновій перспективі. результати дослідження показали, що більшість учасників опитування (83%) вважають, що оцінку рівня задоволеності військовослужбовцями заходів, що проводяться в соціальній сфері Збройних Сил нашої держави, слід проводити з періодичністю один раз на квартал.

З огляду на це, варто підсумувати про те, що військовослужбовців непокоїть те ж, що й усіх інших громадян (матеріальний достаток, гідне утримання, комфортне житло для себе і своїх родин), з певними відмінностями, які спричинені специфікою військової служби (жертвність, допомога, захист).

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки дослідження, можна зробити наступні висновки.

1. В процесі дослідження поняття учасників АТО було проаналізовано думки різних вчених та положення великої кількості нормативно-правових актів. Було встановлено, що учасник антитерористичної операції - військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

2. Проведений аналіз соціальних проблем учасників АТО дозволяє стверджувати, що на сьогодні учасники АТО стикаються з великою кількістю соціальних проблем: від втрати житла до загибелі родичів та втрати годувальників. Основною соціальною проблемою учасника АТО є матеріальні виплати та пільги, отримання статусу учасника АТО, соціальна реабілітація. Відшкодування втрат є головною соціальною проблемою постраждалих внаслідок АТО, крім цього, важливим є порушення їх соціальних прав та свобод.

3. На сьогодні нормативно-правове забезпечення надання соціальних послуг учасникам АТО забезпечується великою кількістю нормативно-правових актів. Серед них Конституція України, Цивільний кодекс України,

Кримінальний кодекс України, Кодекс цивільного захисту, Закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про боротьбу з тероризмом», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальні послуги», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Найбільша кількість нормативно-правових актів прийнята КМУ у вигляді постанов та розпоряджень. Ними регулюються ті чи інші аспекти надання матеріальної допомоги та соціального обслуговування.

4. Проведений аналіз надання соціальної допомоги учасникам та постраждалим в наслідок АТО в Миколаївському регіоні дозволив встановити, що соціальну допомогу учасникам АТО можна розподілити на дві категорії: державну та недержавну. Перша здійснюється та фінансується державними органами та органами місцевого самоврядування. Друга надається недержавними організаціями (громадськими об'єднаннями, волонтерськими рухами, волонтерами).

В Миколаївській області департамент соціального захисту Миколаївської міської ради та обласної ради народних депутатів становлять на облік учасників та постраждалих внаслідок АТО. Така реєстрація дозволяє надавати різні види державної соціальної допомоги таким особам за адресним принципом. Такі особи забезпечуються санаторно-курортним лікуванням, їм надається матеріальна допомога на оздоровлення, вони забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановлення їм інвалідності та на підставі рішень військово-лікарських комісій чи висновків лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів.

Соціальна допомога на державному рівні в Миколаївській області включає: надання адресної допомоги сім'ям загиблих (померлих) військових, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на сході України, надання стипендій інвалідам-військовослужбовцям, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на сході України, надання одноразової грошової допомоги мобілізованим особам, надання щомісячної матеріальної

допомоги дітям військовослужбовців, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції на сході України.

5. У сфері соціальної допомоги населенню громадські і благодійні організації – не конкуренти державі, а є її партнерами. Водночас на сьогодні існує необхідність в удосконаленні законодавства, яке регулює правовий статус та діяльність недержавних організацій, які надають соціальну допомогу учасникам АТО.

До недержавного сектору Миколаївській області належать громадські, благодійні, релігійні організації чи фонди та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з наданням соціальних послуг.

На нашу думку, вкрай важливим є координація діяльності недержавних установ та організацій щодо надання соціальної допомоги учасникам та постраждалим від АТО. Таку координаційну роль повинен взяти на себе Департамент соціального захисту Миколаївської міської ради.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Крачун А. – Проблема соціального захисту учасників АТО / А. Крачун // Могилянські читання – 2018. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та релігійний аспекти: зб. Тез доп. XXI Всеукр. наук.-метод. конф. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів. [м. Миколаїв, 12-17 листоп. 2018 р.] / - Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – С. 72-75.

АНОТАЦІЇ

Крачун А. А. Механізм соціального захисту учасників АТО (на прикладі органів місцевого самоврядування)

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 281 публічне управління та адміністрування. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

В магістерській роботі здійснено аналіз актуального стану вирішення проблем соціального захисту учасників АТО в органах місцевого самоврядування, а саме у місті Миколаєві, визначено визначивосновні напрямки соціального забезпечення цієї категорії осіб та запропонував конкретні заходи із удосконалення системи соціального забезпечення військових України на сучасному етапі поступу держави.

Ключові слова: учасники АТО, соціальний захист, органи місцевого самоврядування.

SUMMARY

Krachun A.A. Mechanism of social protection of ATO participants (on the example of local self-government bodies)

Master's work for obtaining an academic master's degree in the specialty - 281 public administration and administration. - Black Sea National University named after Petro Mohyla, Nikolaev, 2019.

In the master's work the analysis of the actual state of the decision was made problems of social protection of ATO participants in the bodies of self-government, namely in the city of Mykolaiv, defines the main directions of social security for this category of persons and proposed concrete measures to improve the social system provision of military Ukraine at the present stage of the state's progress.

Key words: ATO participants, social protection, local self-government bodies.